

РЕШЕНИЕ

№ Ц-18

от 19.12.2018 г.

КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

на закрито заседание, проведено на 19.12.2018 г., след като разгледа доклад с вх. № Е-Дк-991 от 16.11.2018 г. относно определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както и събраните данни и доказателства от проведеното на 27.11.2018 г. обществено обсъждане, установи следното:

Съгласно чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 от Закона за енергетиката (ЗЕ) Комисията за енергийно и водно регулиране (КЕВР, Комисията) определя ежегодно пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия.

Съгласно § 1, т. 2 от Допълнителните разпоредби на ЗЕ, „балансираща енергия“ е активната електрическа енергия, която операторът на електропреносната мрежа активира за компенсиране на разликата между регистрираните при него договорени и фактически реализираните графици за доставка, както и колебанията на товарите с недоговорен график на доставка. Нормите, уреждащи балансиращия пазар на електрическа енергия, се съдържат в Правилата за търговия с електрическа енергия (ПТЕЕ) и регламентират условията за продажба и покупка на балансираща енергия с цел да се гарантира сигурност и устойчивост на националната електроенергийна система (ЕЕС) и сигурната паралелна работа на ЕЕС на континентална Европа.

Според чл. 107 от ПТЕЕ, на балансиращия пазар (БП) се търгува балансираща енергия, която включва:

1. отдадената енергия вследствие участие в регулиране (първично и вторично), зададена чрез турбинните регулатори на агрегатите или централния регулатор на ЕЕС, интегрално за часа;
2. балансиране чрез корекция на работната точка на агрегатите (третичен резерв), зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за часа;
3. отдадена енергия вследствие на активирани блокове от студен резерв, интегрално за часа;
4. балансиране чрез промяна на състоянието (включване, изключване) на агрегатите, зададена от дежурния диспечер на независимия преносен оператор, интегрално за часа;
5. балансиране чрез промяна на товара на потребители по диспечерско разпореждане;
6. енергия, закупена/продадена от/на съседни енергийни системи, и енергия като аварийна помощ;
7. произведената електрическа енергия вследствие на активирани инсталации на потребители от студен резерв, интегрално за часа.

С оглед реализирането на електрическа енергия на БП, „Електроенергиен системен оператор“ ЕАД (ЕСО ЕАД) сключва договори по чл. 11, т. 7 от ПТЕЕ с

доставчиците на балансираща енергия, чиито предмет е предоставянето на балансираща енергия на преносния оператор от вторичен, третичен и активиран студен резерв. Предвид факта, че БП се администрира от ЕСО ЕАД, същото е страна и по всички сделки за покупка и/или продажба на електрическа енергия с търговски участници, които притежават диспечерируеми производствени и/или потреблящи обекти за покриване на небалансите в националната пазарна зона. Сключената сделка на БП установява задълженията на съответния доставчик на БП да предоставя или купува енергия на/от преносния оператор според спецификата на предложението и разпореждането, издадено от диспечера на оператора на електроенергийния пазар. Сключените сделки с доставчиците на балансираща енергия, които участват във вторично регулиране или в регулирането на системата чрез активиране на блокове от студен резерв и/или активиране на агрегати за третичен резерв, се уреждат съгласно условията на договорите с преносния оператор.

В изпълнение на сключените сделки, ЕСО ЕАД купува/продава балансираща енергия въз основа на предложения за регулиране нагоре и предложения за регулиране надолу, предоставени от доставчиците на балансираща енергия, които е регистрирал по реда на ПТЕЕ. Регистърът с доставчиците на балансираща енергия по чл. 119 от ПТЕЕ е публикуван на интернет страницата на ЕСО ЕАД: [http://www.eso.bg/?did=26#Списъци и регистри](http://www.eso.bg/?did=26#Списъци_и_регистри).

За изпълнение на правомощието на Комисията по чл. 21, ал. 1, т. 8, предл. 2 от ЗЕ със Заповед № 3-Е-166 от 15.11.2018 г. на председателя на КЕВР е сформирана работна група, която е изготвила доклад с вх. № Е-Дк-991 от 16.11.2018 г. относно определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия. Същият, както и проект на решение за определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, са приети от КЕВР с решение по Протокол № 226 от 21.11.2018 г., т. 2. В тази връзка е проведено обществено обсъждане на 27.11.2018 г., след което е постъпило становище от Асоциацията на търговците на електроенергия в България (АТЕБ) с вх. № Е-04-19-18 от 11.12.2018 г.

АТЕБ счита, че много по-добър вариант за определяне на пределните цени е използването на почасовите цени на „пазар ден напред“ (ПДН) на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД (БНЕБ ЕАД). При него ще се намали коефициентът при определяне на пределната цена, защото вече няма да е възможен арбитраж между цените на ПДН и на балансиращия пазар. При почасовото определяне на пределните цени, умножени с намален коефициент също ще се гарантира премахване на възможността търговски участници да изпаднат в изкуствен небаланс, когато цените на БНЕБ ЕАД за определени часове са по-високи от тези на балансиращия пазар, без да се завишават пределните цени до нива, непосилни за пазарните участници. Асоциацията предлага обвързване и на пределните цени за излишък с тези на ПДН с аргумента, че когато системата е в недостиг, пазарните участници, които са осигурили необходимите си количества електроенергия и дори са в излишък, следва да бъдат стимулирани с по-високи цени за излишък, защото те на практика подпомагат балансирането на системата. В допълнение, с цел подобряване работата на балансиращия пазар, АТЕБ също така предлага търговците на електрическа енергия също да могат да участват на този пазар. Счита, че това ще доведе до увеличена сигурност на доставките поради наличие на повече участници, по-голяма конкуренция, съответно по-ниски цени, както и по-висока ликвидност на пазара на балансираща енергия.

Комисията приема по принцип предложението на АТЕБ за използване на почасовите цени на ПДН при определяне на пределните цени за регулиране нагоре/надолу и изразените в тази връзка мотиви. В тази връзка следва обаче да се има предвид, че на проведеното на 27.11.2018 г. обществено обсъждане на проекта на решение представителят на ЕСО ЕАД е посочил, че към момента операторът на електропреносната мрежа не разполага с техническа възможност за прилагане на почасовите цени на ПДН, като такава се очаква да бъде осигурена към средата на следващата година. По отношение предложението за участие и на търговци на

електрическа енергия като доставчици на балансираща енергия следва да се има предвид, че КЕВР приема аргументите на АТЕБ, но такова участие налага изменение на действащата нормативна уредба, което не е предмет на настоящото производство.

След обсъждане и анализ на всички събрани в хода на административното производство данни и доказателства, както и на постъпилите писмени становища, Комисията приема за установено следното:

С Решение № Ц-40 от 29.12.2017 г. КЕВР е определила, считано от 01.02.2018 г., пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както следва:

1. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на $2,5 * Ц_{пдн}$, където $Ц_{пдн}$ е цената за базов товар на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД за съответния ден;

2. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на 0,00 (нула) лв./ MWh;

3. Пределните цени по т. 1 и т. 2 не се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Средните месечни цени за предходните 9 месеца показват устойчивост на нивата и са отразени в таблицата по-долу:

	<i>Недостиг, лв./MWh</i>	<i>Излишък, лв./MWh</i>
Февруари 2018 г.	168,58	15,25
Март 2018 г.	145,65	12,51
Април 2018 г.	145,71	12,51
Май 2018 г.	168,08	15,14
Юни 2018 г.	167,53	14,97
Юли 2018 г.	151,67	12,37
Август 2018 г.	179,80	11,52
Септември 2018 г.	208,28	9,61
Октомври 2018 г.	219,40	11,98
Февруари – Октомври 2018 г.	172,74	12,87

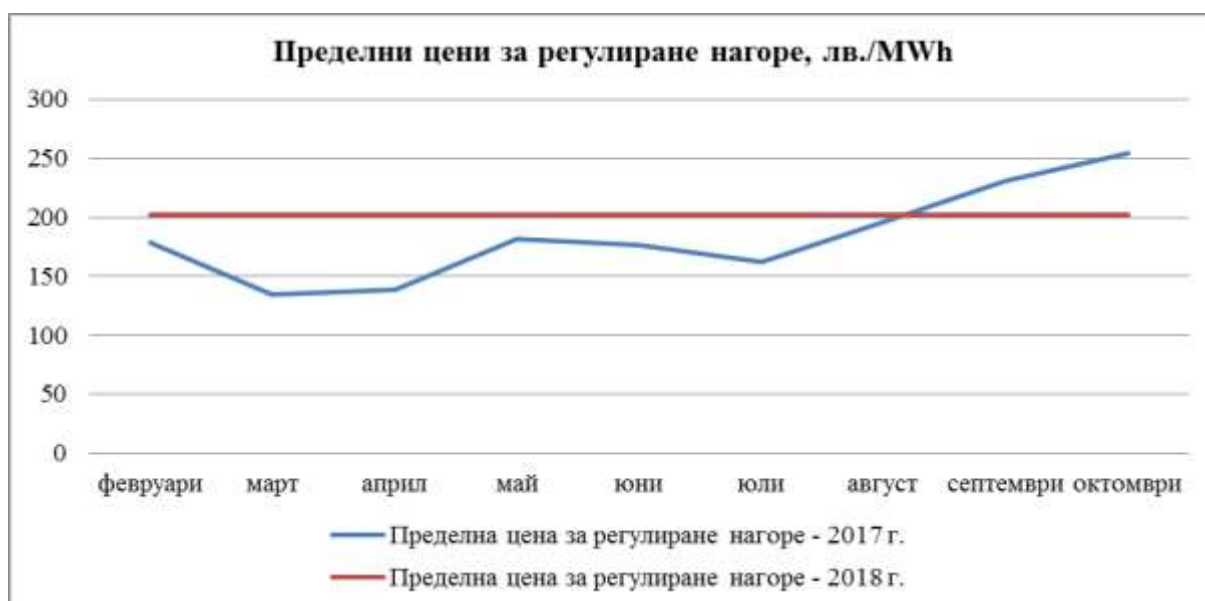
Следва да се има предвид, че посочените средни стойности на цените на балансиращата енергия се заплащат от координаторите на балансиращи групи на оператора на БП. След нетиране на небаланса, координаторите разпределят на членовете на съответната балансираща група разходите си към ЕСО ЕАД, като цените за недостиг на отделните търговски участници намаляват до нива от около 125 лв./MWh, а за излишък се увеличават до около 30 лв./MWh, което редуцира значително разходите за балансиране на производители и потребители.

С оглед анализ и оценка на състоянието на БП е извършено сравнение на постигнатите цени на балансиращия пазар за деветте месеца на 2018 г., когато определената от КЕВР пределна цена за регулиране нагоре е обвързана с цените, постигнати на ПДН, и тези месеци през 2017 г., когато определената от КЕВР пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре е в размер на 202,00 лв./MWh.

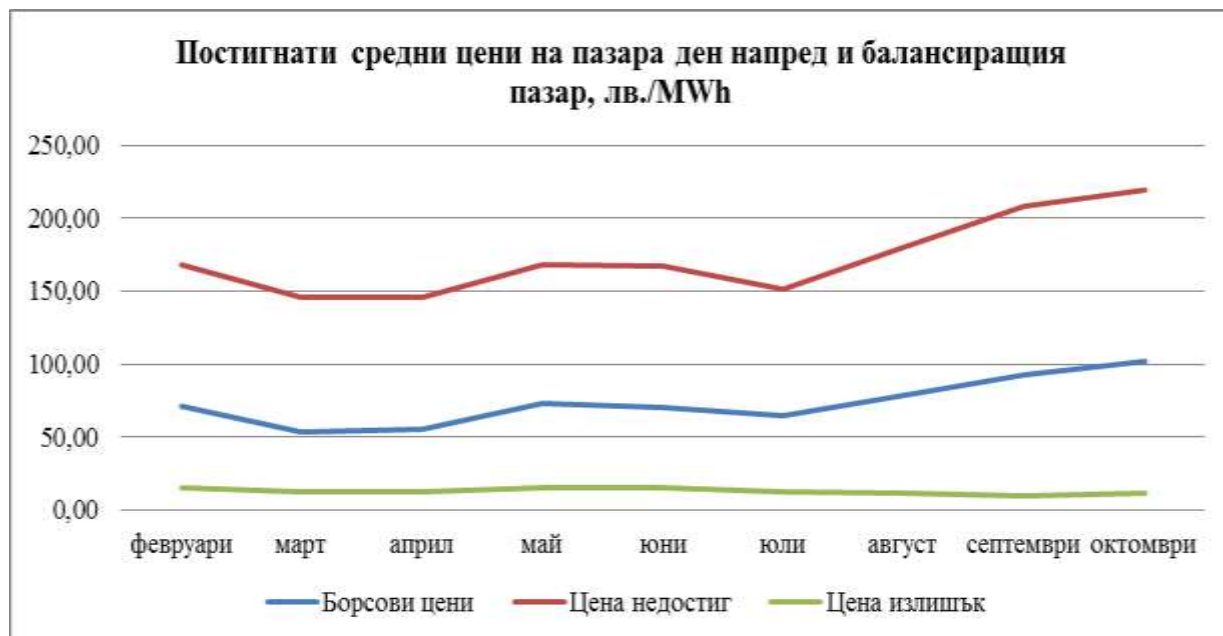
	2017 г. лв./MWh	2018 г. лв./MWh	Изменение %
Февруари	196,09	168,58	-14%
Март	187,32	145,65	-22%
Април	171,57	145,71	-15%
Май	163,58	168,08	3%
Юни	165,70	167,53	1%
Юли	166,16	151,67	-9%
Август	175,96	179,80	2%
Септември	185,87	208,28	12%
Октомври	176,85	219,40	24%
Февруари-Октомври	176,57	172,74	-2%

От представените по-горе данни е видно, че през разглеждания период на 2018 г. средната цена за недостиг намалява с около 2% спрямо 2017 г., като за първите шест месеца от прилагането на новия модел на определяне на пределните цени за регулиране нагоре средната цена за недостиг намалява с 8%. Причината за увеличението на цените през последните два месеца на анализирания период са високите среднодневни цени на ПДН през септември и октомври и съответно по-високите пределни цени на доставчиците, които само през тези два месеца надвишават пределната цена от предходната година.

Пределни цени за регулиране нагоре			
	2017 г. лв./MWh	2018 г. лв./MWh	Изменение %
Февруари	202,00	178,43	-12%
Март	202,00	134,58	-33%
Април	202,00	138,90	-31%
Май	202,00	182,10	-10%
Юни	202,00	176,28	-13%
Юли	202,00	162,45	-20%
Август	202,00	195,58	-3%
Септември	202,00	231,08	14%
Октомври	202,00	254,20	26%
Февруари-Октомври	202,00	183,73	-9%

Цените на доставчиците на балансираща енергия следват постигнатите цени на ПДН, като така се постига обвързаност на двата пазара и не се допускат арбитражи. Подобна мярка осигурява пропорционалност на разходите за балансиране на пазарните участници в зависимост от почасовите цени на пазара. Постигнатата цена на ПДН функционира като минимална цена за предложенията за регулиране нагоре. По този начин винаги цената за небаланси е по-неблагоприятна от тази на ПДН, както и пазарните участници се стимулират да участват и на пазара на балансираща енергия с резервния си капацитет.

Видно от горната графика, кривите на средните цени за недостиг плътно следват кривата на постигнатата средна цена на ПДН.

Обвързването на цените, предлагани от доставчиците на балансираща енергия в България, със спотовите такива е пречка пред реализирането на пазарни манипулации, като използването пределната цена на балансиращата енергия от търговските участници като горна граница при подаваните оферти за покупка на борсовия пазар, което води до умишлено изкривяване на пазарните отношения, тъй като се явява стимул пазарните участници да предпочетат да са в недостиг, затруднявайки управлението и сигурността на електроенергийната система. В много случаи този предварително делегиран недостиг води до използване от страна на независимия преносен оператор на целия резервиран диапазон за регулиране нагоре, в т.ч. и целия студен резерв, което застрашава сигурността на електроенергийната система от една страна, а от друга води до значително по високи разходи за останалите пазарни участници.

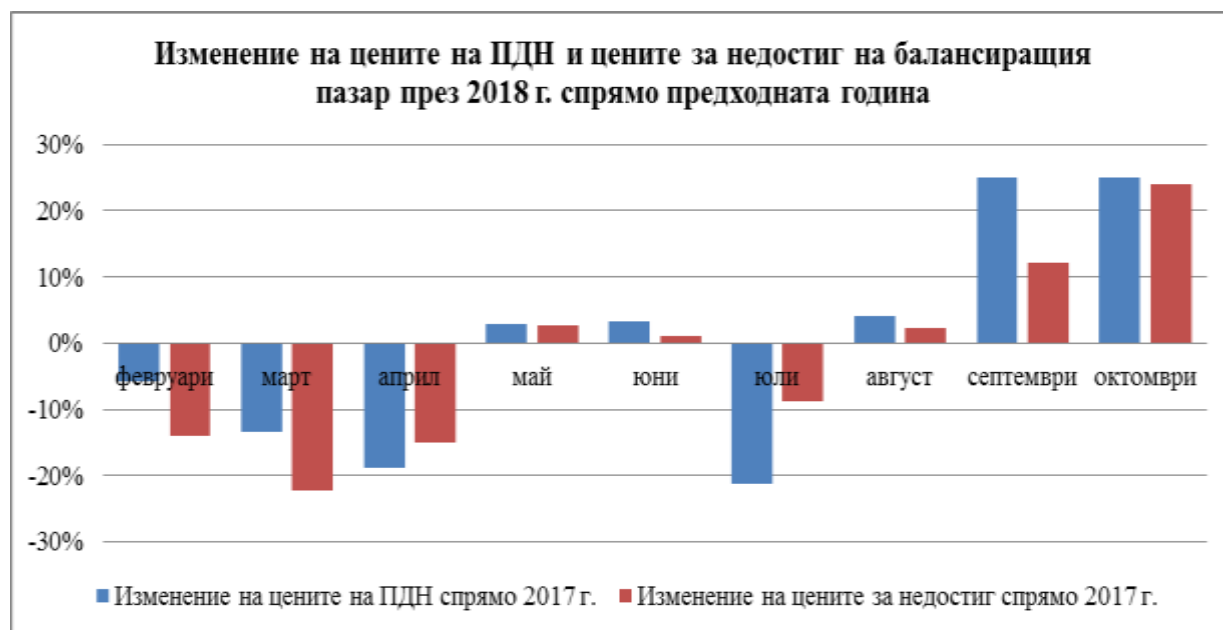
Видно от горното, с цел недопускане на изкривяване на пазарните отношения и гарантиране на сигурността на електроенергийната система, цената за недостиг следва да е най-високата цена на пазара, с оглед нейния превантивен и възпиращ характер. В тази връзка цените за регулиране нагоре, като основен разход на оператора на балансиращия пазар при формиране на цените за недостиг, следва да са обвързани с постигнатите такива на ПДН. Такава е и европейската практика, тъй като при по-високи цени на ПДН, производителите нямат стимул за поддържане на диапазон за регулиране нагоре. При ниски цени на ПДН, а високи такива на БП, клиентите са ощетени с необосновано високи цени за небаланс.

Предвид горните аргументи, прилагането на настоящия модел за определяне на цената на доставчиците на балансираща енергия ще осигури предпоставки за стабилност на сектора, сигурност на снабдяването, недопускане на арбитражи между БП и ПДН, както и спазване на принципите по чл. 23, чл. 24 и чл. 31 от ЗЕ. Следва да се отбележи обаче, че към настоящия момент независимият преносен оператор не разполага с

техническа възможност да прилага почасови цени за доставчиците на балансираща енергия, като минималният интервал, за който разполага с техническа обезпеченост, е дневен.

Анализ на почасовите цени на ПДН на БНЕБ ЕАД показва, че отклонението между цената за базов товар и тази за пиков такъв е в порядъка на около 20% – 30%, като достига в някои часове до около 100%. В същото време, разликата между пик и офпик варира между 40% и над 100%. В тази връзка за да се гарантира, че цената за недостиг е най-високата цена на пазара, с оглед нейния превантивен и възпиращ характер, е необходимо пределната ѝ стойност да бъде поне 2,5 пъти по-висока от цената на ПДН за базов товар за съответния ден.

Така определената пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране нагоре в размер на $2,5 \cdot \text{Цпдн}$, където Цпдн е равна на цената за базов товар на пазара „ден напред“ на БНЕБ ЕАД, предполага оптимизация и обвързване на разходите на пазарните участници за небаланси със стойността на електрическата енергия.

Пределната цена за регулиране надолу следва да е обща за всички участници на пазара, независимо от това, дали използваните мощности са производствени и/или консумиращи. По този начин се осигурява недискриминационно и равнопоставено третиране на централите, предлагащи тази системна услуга, като не се допуска облагодетелстване на даден участник за сметка на останалите, както и спекулативно поведение. Пазарните принципи налагат цената за регулиране надолу да е положителна величина. При отрицателна стойност на цената централата, предоставяща системната услуга, продава недостиг, а потребителите, които са в излишък, го купуват, което противоречи на принципите на балансиращия пазар и води до екстремни стойности на балансиращата енергия и големи разходи за небаланси. Отрицателната цена за регулиране надолу представлява прекомерна санкция за производителите и потребителите, които са в излишък, която изкривява пазара, застрашава неговата работа и противоречи на европейските практики. В тази връзка Комисията приема пределната цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за регулиране надолу да се запази на 0,00 (нула) лв./MWh.

Предвид гореизложеното и на основание чл. 21, ал. 1, т. 8, предложение 2 от Закона за енергетиката

КОМИСИЯТА ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

Р Е Ш И:

Определя, считано от 01.01.2019 г., пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия, както следва:

1. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране нагоре в размер на $2,5 \cdot \text{Цпдн}$, където Цпдн е равна на цената за базов товар на пазара „ден напред“ на „Българска независима енергийна борса“ ЕАД;

2. Пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия за предоставяне на системна услуга за регулиране надолу в размер на 0,00 (нула) лв./MWh;

3. Пределните цени по т. 1 и т. 2 не се прилагат при сключване на сделки за балансираща енергия, която е закупена/продадена от/на съседни енергийни системи по двустранни споразумения или от регионален балансиращ пазар.

Решението подлежи на обжалване пред Административен съд – София град в 14-дневен срок.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ:
ДОЦ. Д-Р ИВАН Н. ИВАНОВ**

**ГЛАВЕН СЕКРЕТАР:
РОСИЦА ТОТКОВА**